

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1110.

CHICAGO, ILL., 20. DECEMBRA, (DEC. 20,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Radio in shodi sedaj ter "včeraž".
Čemu sovraštva "med brati"?
Božič.
Pisatelj in bojevnik Ivan Cankar.
Neuspešna prizadevanja za razkol v poljski
soc. stranki.
H Peruškovi razstavi (Katka Zupančičeva).
Kakšne vesti prihajajo iz Jugoslavije?
Mestna občina v Berlinu gradi stanovanjske
hiše.
Statistika o naseljevanju tekom prejšnjega
fiskalnega leta.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Anton Garden povabljen v Bridgeport, O.
Ob koncu leta (Girard).
Koliko so razmere za delavce boljše po volit-
vah?
Silvestrova zabava kluba št. 1.
Sedmo zborovanje konference JSZ. za vzhod-
ni Ohio in W. Va.
Elyške volitve.
Zapisnik XX. konference JSZ. za zapadno
Penno.
O preiskavi v collinwoodskem klubu.

Kar nas je v Canonsburgu in Strabane, gre-
mo 29. decembra v dvorano društva
"Postonjska Jama".
Veselica društva "Naprej" št. 5 SNPJ. v Cle-
velandu.
Občni zbor delničarjev Jugoslovanskega doma
v Warrenu.
Kam pa prihodnjo soboto v Chicagu? (Na do-
mačo zabavo "Lire").
Kakšna je bodočnost J. S. Z.?
Priredba klubov J. S. Z.

DRAMA IN GLASBA

Ali bo "Zarja" še vprizarjala opere?
Ga. Pavla Lovietova bo pela na koncertu v
Warrenu, Ohio.
"Vse naše" v Springfieldu.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom, roman.
Nas veže ljubezen (koračnica danskih socia-
listov).
Ste že prejeli Ameriški družinski koledar?
Slavnost desetletnice waukeganskega Slov.
nar. doma.
Mary Jereb v Kenmoru preminula.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Mnenja o petnajstem letniku Ameriškega Družinskega Koledarja.

“**V** AŠ KOLEDAR, ki sem ga prejel, ima res lepo vsebino,” piše naročnik, ki pravi nadalje, da hrani vse letnike. “Prosveta” z dne 12. decembra piše med drugim:

“Petnajsti ameriško-slovenski delavski koledar! Kdo ga ne pozna? Na tisoče jih gre vsako leto med naše delavce po Ameriki in tudi v stari domovini. Tako je že domač in potreben, da je navadno razprodan že v naprej. Vsak letnik ima svojo posebnost. Letnik 1929 je znamenit radi tega, ker je napolnjen s kratkimi spisi. Vsega skupaj je v Koledarju 12 povesti in črtic, všteti drama “Kamnolom”, 13 pesmi in deset podučnih člankov in razprav. Poleg tega — in poleg koledarskih podatkov ter “Razgleda po svetu” — je bogata zakladnica kratkih informativnih prispevkov, 47 slik in portretov ter več manjših ilustracij. Mnogo slik je izvirnih iz stare domovine: lepa dela naših proletarskih umetnikov. Vsi leposlovni prispevki so izvirni ali prevedeni od naših so-
trudnikov.”

Zanimali vas bodo v tem koledarju med drugimi Molekovi spisi: “Kako smo zamorcu zadržali vrat”, “Mati in hči”, “Roparji” ter “Čikaški vetrovi”. Lepo delo je Seliškarjeva drama “Kamnolom”, njegova črtica “Matejev fant” in pesem “Stekleno oko”. Ugajala vam bo Vukova črtica “Telovo” in vse druge v Koledarju. Krasen je odlomek “V sencah nižin” iz Zolajevega socialnega romana “Pariz”.

V Koledarju letnik 1929 so zastopani sledeči sotrudniki (ameriški): Ivan Molek, L. Beñiger, Anton Slabe, Katka Zupančič, Jože Zavertnik, F. Z. in X. X., iz starega kraja pa, Tone Seliškar, Ivan Vuk, Mile Klopčič, Čulkovski, J. Špicar itd. Najboljši vpogled v gradivo ste dobili iz vsebine Koledarja, ki je bila priobčena na tej strani v prejšnjih dveh številkah.

Ako Ameriškega družinskega koledarja še niste naročili, storite to takoj. Zelo vam priporočamo, da ga naročite tudi svojcem v starem kraju, in da ga priporočite svojim sorodnikom, ako jih imate v Kanadi in južni Ameriki. Stane \$1, za inozemstvo pa \$1.10. Poštne stroške plačamo mi. Koledar je vezan v platno.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1110.

CHICAGO, ILL., 20. DECEMBRA, (DEC. 20,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RADIO IN SHODI SEDAJ TER "VČERAJ"

En govornik, ki govori istočasno milijonom ljudi širom kontinenta

MED GOVORNIKI nekdanj in danes ni razlike, kajti bili so dobri in slabi tedaj, in so danes. Pa je vendar razlika. Danes je govornik lahko pri mikrofONU, ne da bi imel kakega človeka pred seboj, pa ga vzlic temu posluša morda pol milijona, mogoče milijon, lahko tudi dvajset milijonov ljudi!

V prošli volilni kampanji je potrošila demokratska stranka za razširjenje govorov svojega predsedniškega in podpredsedniškega kandidata ter nekaterih drugih potom radio postaj blizu sedem sto tisoč dolarjev, republikanska pa tudi toliko, ako ne več. 115 radio postaj je bilo strnjenih skupaj širom dežele za oddajo Smithovega sprejemnega govora, in 107 postaj v isti namen za Hooverja. Povprečna cena, ki jo morajo dati tolikemu številu radio-postaj za oddajanje govorov je okrog \$7,500 na uro. Ker je pri združevanju posameznih postaj precej dela in se v ta namen potroši mnogo ur, pomeni, da je plačala demokratska stranka za oddajo Smithovega sprejemnega govora okrog \$75,000 in istotoliko republikanska za Hooverjevega. Za nekatere naslednje njune govore, oddane po deželi potom radio postaj, so plačale od pet do petdeset tisoč dolarjev. Kot poroča Literary Digest, sta potrošili za govore svojih kandidatov na radio okrog dva milijona dolarjev.

To znači revolucijo v volilnih kampanjah in v kampanjah sploh. Stranka, ki hoče priti s svojimi govorniki do velikih ljudskih množic, mora imeti sredstva, da jim lahko najame radio postaje. Socialistični kandidat Norman Thomas je imel dva govora, ki sta bila oddana s kakih dvajset radio postaj hkrati, in za vsakega je morala stranka potrošiti več tisoč dolarjev. Potrebno je bilo to in bo še bolj potrebno v bodoče. Thomas je govoril na radio v raznih mestih, toda le z ene postaje v vsakem mestu, medtem ko so bili skoro vsi Smithovi in Hooverjevi govori oddani z velikega števila postaj hkrati, da so jih lahko poslušali na jugu in severu, na vzhodu in zapadu.

Farmer kje na samoti, oddaljen od mesta

več sto milj, odpre radio aparat, pa je na shodu. Človek v mestu, ki se mu ne ljubi na shod, ali ne utegne, se vsede k aparatu in posluša sedaj enega, sedaj drugega govornika, ki se vrste na raznih shodih v raznih mestih. Če ga ne vleče radovednost na shod, da vidi govornika osebno, ostane doma, povabi prijatelje, ali pa posluša oratorje s člani svoje družine poletu kje v senci in pozimi v topli sobi.

Bili so časi, ko je imela socialistična stranka nešteto pouličnih shodov. Vsled slabe transportacije in dolgih delovnih ur delavci niso mogli na shode, pa so prišli govorniki v njihove sosesčine ter jim govorili takorekoč pred pragom. Avtomobil je to odpravil, prvič ker je zmanjšal distance, in pa radi šuma, ki ga povzroča po ulicah. Poulični shodi in z njimi tipični ameriški "soap-box" govorniki so izgubili svoj tradicionalen pomen.

Na glavne kampanjske shode Hooverja in Smitha (posebno slednjega, kajti Hoover jih je imel le malo) je prihajalo od pet do dvajset tisoč ljudi, stotisoči drugih pa so poslušali govore na radio. Vsi ti govori so publicirani še v dnevnih listih po vsi deželi, včasih v celoti, največkrat v izčrpkih. Tako pridejo pred ljudstvo potem še v tiskani besedi v kakih sto milijonov izvodih. In tisti, ki kontrolirajo finance ter industrijo, kontrolirajo oziroma posedujejo tudi radio postaje in časopise. Ni čuda, ako se ljudstvo v takih okolščinah "zanima" največ za demokrate in republikance. Ako tudi zavedno ali nezavedno čuti, da med njimi ni razlike, se jim dvoboj vendarle dopade ter jih končno popolnoma pritegne nase, da pozabijo misliti na vse drugo. Po volitvah se sicer streznijo, toda predno so druge volitve, so na skušnje v prejšnjih že pozabili, pa se ujamejo zopet v iste zanjke.

Je še en drug važen način agitacije, in to je gledališče. Govornik je filmiran. Vidite ga na platnu pred seboj, kjer gestikulira in poseben instrument oddaja njegov glas natančno tako kakor ga je prvotno oddal sam. Film je razmnožen, enako plošča, na kateri je govor, da

ga lahko čuje milijone ljudi v dvoranah in gledališčih v vseh krajih dežele.

Današnje kampanje so vposlile že vse mogoče tehnične pripomočke, ki se vedno izpopolnjujejo. Socialistična stranka ima pred seboj problem, ki zanjo vsled pomankanja sredstev ni lahak, toda ga bo rešila kolikor v danih raz-

merah najboljše mogoče. Že tekom zadnje kampanje si je vzlic bojkotu izvojevala v raznih listih precej "publicitete" in marsikak njen govornik je dobil dostop na eno ali drugo radio postajo. Začetek je storjen, in posebni odbori, ki jih je imenovala prošla seja eksekutive, bodo skrbeli, da ne ostane samo pri začetku.

ČEMU SOVRAŠTVA "MED BRATI"?

K. T.

PRED PAR LETI so anglosaški propagandisti svarili norde pred nevarnostjo svetovne romanske zveze, kateri bi pripadale v Evropi Italija, Francija, Španija, Rumunija in Portugalska, na tem kontinentu pa vse južno in centralno-ameriške republike. Ta strah je kazalo tudi Hearstovo časopisje v svoji propagandi za unijo ljudstev katerim je občevalni jezik angleščina. (Union of English Speaking Nations).

Od časa do časa smo v prošlem pol stoletju začuli vzklike strahu pred "rumeno nevarnostjo". Kaj bo, če se združijo Japonska, Kitajska in Indija proti belopoltnim narodom!

Pred vojno smo na vsesokolskih izletih, na manifestacijah pri odkrivanju spomenikov velikim Slovanom, in v propagandah za zedinjenje teh ali onih slovanskih narodov čuli zelo veliko o panslavizmu, germani in romani pa so vsi v skrbeh govorili o panslavistični nevarnosti, ki morda nekega oblačnega dne pokonča romansko in germansko kulturo. In tako naprej.

Ampak vsi ti "strahovi" so bili in so neutemeljeni. Z unijo romanskih narodov ni nič. Francija in Italija se kregati diplomatično in drugače. Italijani zabavljajo nad Francijo kolikor morejo, Francozi pa bi jezikanje radi vrnili, a se krote. O kaki zvezi torej ni govora, vsaj ne o prijateljski zvezi. Imperialistična zveza med njima pa je mogoča takoj, ko se italijanska in francoska vlada sporazumeta za skupno delitev plena. Z Južno Ameriko evropske romanske države tudi niso bogzna v kako pristržnih odnošajih. Romanske republike na tem kontinentu se ne objemajo, pač pa rade intrigujejo druga proti drugi in tudi oborožujejo se iz istega namena.

Toda kaj pa Union of English Speaking Nations? Je ne bo, vsaj kar se zveze med Zedinjenimi državami in Anglijo tiče, in ker je ne bo med tema, je sploh ne bo. Tekma med ameriškim in angleškim kapitalizmom je vse kaj drugega kakor prijateljska, kar so, ali pa bodo zapopadli tudi propagatorji vseangleške unije.

No da, Slovani — ti so bolj solidarni! Kar ozrimo se nazaj do meseca junija v jugoslovan-

sko skupščino, pa začujemo strele, ki jih oddaja slovanski Črnogorec na slovanske brate Hrvate. Prijateljstvo med Hrvati in Srbi je nekaj zelo idealnega, če bi črpali aspiracije za idealizem v stajah kjer se prerivajo in grizejo kruleči stvori — saj veste, kako se jim pravi! Pa Srbi in Bolgari, kako prijateljsko se objemajo! Med vojno so si vsled samega slovanskega bratstva rezali trebuhe, seveda drug drugemu, si požigali koče in uganjali druge hude reči, radi katerih je človek v "mirnih" časih navadno kaznovan s smrtjo.

Pa Macedonci? Od kar so "osvobojeni" turškega jarma in so prišli v meje slovanske Jugoslavije, koljejo srbske uradnike, žandarje in druge take "tirane" tako navdušeno, kakor so preje klali Turke. In ker ne mislijo prav vsi Macedonci po enem kopitu, se pripeti, da se bojujejo še med seboj, največkrat zavratno, da si jim ne more nihče odrekati junaštva. Junaško je to, da se neprestano tepeš, in da ti je bridko orožje tako vsakdanje kakor je klerkom pero.

Slovaki so trpeli dolgo let pod madžarsko tiranijo. Civilizirani češki bratje so jih s pomočjo zavezniške zmage osvobodili, in v zahvalo za toliko uslugo se Slovaki tepejo za osvoboditev izpod česke tiranije še mnogo bolj kakor so se preje pod Madžarsko. Tam tak boj ni bil dovoljen v toliki meri, kajti Madžari so znali "veleizdajnike" precej dobro krotiti. Sedaj pa jih je morala začeti med Slovaki celo češkoslovaška vlada, kajti Slovaki hočejo postati na vsak način avtonomni in si ne puste dopovedati, da so Čehi in Slovaki skoro en narod, kakor si nočejo Hrvatje in Srbi.

Ruski in poljski sta dva največja slovanska naroda. O kakem prijateljstvu med njima ni govora. Tisoče in tisoče poljskih in ruskih bratov je pod orožjem, ki so pripravljeni, da začno na povelje klati drug drugega.

Ostane še "rumena" nevarnost. Ta pa divja v sebi. Kitajci pobijajo Kitajce, Japonci pa, kadar se jim zazdi, Kitajce in Korejce. In če bi se Kitajci počutili dovolj jake, bi mikadu brez pomisleka napovedali vojno ter mu opustošili deželo. V Indiji se domačini včasih za si-

lo že sporazumejo in tedaj je Angleže vselej strah, kajti to ni kar tako — tri sto milijonov ljudi! Če se enkrat složno izrečejo, da so proti angleški nadvladi, ne bo Angležem kazalo drugega kot pobrati dokumente in kovčege ter oditi kolikor mogoče naglo do najbližjih pristanišč in tam na angleške bojne ladje.

Res je vse to kar tu naštevate. Ampak narodi se sovražijo, ker so tako naučeni od gospodarjev, ker so jih tako naučili vladarji, duhovniki in drugi mogotci. Toda delavski razred vseh narodov, ta je mednarodni in ne verjame v medsebojna sovraštva...

Ali res ne? Ej, če bi bilo res! Priđe sicer čas, ko takih sovraštov med brati ne bo, toda danes so še svojstvo človeka-barbara, so še v njemu instinktivno in dokler ostanejo, bo sovražil in grizel. Tolažimo se lahko s tem, da je bilo včasih še veliko slabše, kajti podložniki enega graščaka so se morali klati s podložniki drugega; vojske so bile vsak dan "na dnevnem redu" in so se vršile vse križem brez daljšega odmora. Sedaj se kregamo največ z besedami, oboroženi tepeži pa se vrše le v mali meri. Kadar pa zagori — kakor je l. 1914 — tedaj ne misli nihče več na prijateljstvo, ampak samo še na klanje. Pa kolje Slovan Slovana, kristjan kristjana in celo brat brata. Vsi vedo, da je to blaznost, a ker svet blazni, mu ne preostaja drugega kakor da se kolje dokler vsled prevelikega napora, stradanja in izgube krvi ne postane truden in počitka željan. Ko se sporazume za mir, začne s pripravami za novo vojno.

Neuspešna prizadevanja za razkol v poljski socialistični stranki

Socialistični poslanec Jaworski je bil v stranki na čelu gibanja, katero je propagiralo taktiko podpiranja maršala Pilsudskega, ki je nekak diktator Poljske. Spor radi tega vprašanja se je razvijal dalje in dalje, in končno je moralo priti do odločitve, rezultat pa je bil tak, da ni razkolnikom prav nič po godu. Izmed 63 socialističnih poslancev jih je odstopilo samo pet z voditeljem Jaworskim vred, ki so organizirali posebno takozvano "revolucionarno sekcijo P. P. S." Izmed organizacij je bila varšavska edina, ki je bila vsled razkola občutno prizadeta, druge pa so ostale vse lojalne. Varšavska je reorganizirana in delavstvo je z veliko večino odobrilo stališče socialistične stranke in kluba njenih poslancev, ki so v opoziciji.

Skrinja modrosti.

TISTI, ki ima značaj na jeziku, ni značajan, ker bo v prvem nesoglasju, ki se mu pripeti v življenju, storil nekaj čisto drugega kot pa je prej govoril. Človek je značajan le, če v svoja načela veruje, če jim ostane lojalni tudi v uri preizkušnje.

BOŽIČ

V torek 25. decembra se bo razlegalo po cerkvah, "Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje." Bogatini bodo ta dan milostni ter bodo delili darove, oziroma jih bodo delili drugi na njihov račun. Vse bo "srečno" in "veselo" na Božič. Vsak vernik je na tak praznik še bolj veren, in celo mlačni se o Božiču zbude, kajti moč navade in tradicije je velika.

Salvation Army bo v svojih lokalih po velikih in tudi manjših ameriških mestih delila brezposelnim brezdomovincem hrano, in njeni pridigarji jim bodo pravili o pravičnem Bogu v višavah, ki jih kliče, naj bodo verni. To se ponavlja vsako leto na vsak Božič in pa na — Zahvalni dan zadnji četrtek v novembru.

Več sto milijonov dolarjev potrošijo Amerikanci vsako leto za božična darila otrokom in odraslenim. Večje department trgovine v mestih kot so New York, Chicago, Philadelphia itd., vtržijo v božični sezoni milijon in tudi več na dan vsaka. Ljudje kupujejo mnogo potrebnih, a tudi veliko nepotrebnih stvari, ampak kupiti morajo, ker to zahteva tradicija. Kdor nima s čim, mu je hudo, in marsikaka mamica plaka, ker nima, da bi napravila svojim malčkom vesel Božič.

Štiri milijone brezposelnih — vesel Božič!

Ogromni profiti, ki se stekajo bolj in bolj v blagajne velikih finančnikov, in pa manija malih, da bi postali veliki — "mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje".

Vse močne države na svetu, razen ene (Japonska) so krščanske. V vseh praznujejo Božič, praznik miru. In vse trošijo večino svojih državnih dohodkov za militarizem — za več vojnih ladij, več pušk, boljše in večje topove, aeroplane v destruktivne svrhe, za strupene pline, zato, da se bodo s temi pripomočki v slučaju vojne krščanski ljudje, ustvarjeni po božji podobi, klali, drug drugemu rušili mesta, uničevali polja, podirali železnice in mostove, torej zato, da bodo drug drugemu napravili življenje kolikor mogoče mučno. Krščanstvo, ki je ustvarilo Božič, ki je osvojilo mirovna gesla, pa blagoslavlja vsa ta morilna orodja, in kadar je vojna, blagoslavlja prelivanje krvi, slavi "junake" in krščanski duhovniki ene dežele prosijo Boga, naj ji dodeli zmago v vojni proti drugi krščanski deželi. In v tej drugi molijo enako, — krščanski duhovniki raznih dežel apelirajo na skupnega Boga, naj jim pomaga v klanju kristjanov med kristjani. Sijajno krščanstvo!

Dve katoliški republikli v Južni Ameriki, Bolivija in Paraguay, sta v vojnem razpoloženju. Ljudstvo obeh praznuje Božič, duhovniki v obeh bodo 25. decembra brali izpred

oltarja, ali z lece, "Mir ljudem na zemlji", izven cerkve pa so pripravljeni storiti vse v "obrambo domovine". Sporna točka je meja in radi mej je človek prebil že silno veliko gorja. Kmet se tožari s kmetom radi meje, soseda se krega s sosedo radi meje, vladarji nekoč in mogotci danes se vojskujejo radi meje — ljudstva pa trpe in še ne spoznajo, da je treba meje odpraviti in da je treba odpraviti vse ono, kar sloni na izkoriščanju, zavajanju in nevednosti.

Krščanski Božič, praznik miru, ne bo prinesel miru, razen na — Božič. V času svetovne vojne so imeli vojaki počitek na vseh frontah baje edino na — Božič. Lep praznik je to, otroci se ga vesele radi daril, radi čarobnosti in tajinstvenosti, ki mu jo je dala cerkev, starejši se ga vesele radi spominov na mladost, ali bogzna vsled česa. Dan pozneje so skrbi za nekaj časa navadno še hujše, ker so tukaj neplačani računi, ker vlada negotovost, ali bo čez zimo kaj zaslužka, ali ga ne bo. In po preteku leta pride zopet Božič. Medtem pa se v srcih in razumu ljudi vseh narodov gradi podlaga novemu božiču, ki ne bo praznik prošlosti, ampak znak nove dobe, v kateri bo mir res mir, v kateri bo človek upoštevan kot človek, ne kot avtomat za ubijanje in predmet za izkoriščanje. Oznanjevalec novega božiča je socializem.

Berlinska občina gradi stanovanjske hiše

Izmed vseh mest na svetu je rešila stanovanjsko krizo najuspešnejše dunajska občina, prvič ker je zgradila moderna stanovanja z vsemi udobnostmi za tisoče delavskih družin, in drugič, ker je to delo izvršila v najhujši ekonomski krizi, kar jih pozna zgodovina Dunaja.

Meseca novembra 1928 pa je sklenil berlinski občinski svet, da začne graditi stanovanja v čim večjem obsegu in se tako odpravi stanovanjsko krizo. Vsako leto skozi štiri leta bo zgradilo mesto Berlin 32.000 stanovanj, ki bodo nudila delavskim družinam vse udobnosti, do katerih so kot producentje tudi upravičeni. Takim podvzetjem pravimo v Ameriki "socializem", ampak se jih bodo morala prej ali slej oprijeti tudi ameriška mesta, čeprav se boje socializma.

Papagaj pravi

"Vesele božične praznike voščim vsem rojakom, in upam, da se boste dobro imeli, da imate kleti "založene", da so police v shrambi polne, in da je peč topla."

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

VII.

Tako kakor sta zjutraj vesela in polna upov zarocenca zapustila mlin na poti v cerkev in k poroki, tako žalosten in mračen je bil sedaj povratek mladih zakoncev v skupni dom. Take svatovske noči nista pričakovala zjutraj, ko sta šla preko bistrega potoka, iz katerega so se sedaj dvigali strahovi.

Kaplan je poskrbel, da ne pozabita nikoli na to svatovsko noč, ko jima je po tolikih veselih gostih dneva poslal takega tovariša na prenočišče.

Mrlič bi bil pač lahko ležal tudi v mrtvašnici. Pravzaprav bi bilo to vseeno. Toda Hercog jima je hotel izreči nepozabno pridigo z nemimi usti mrtveca. Mrlič naj govori, ker zapira njegova lastna usta spovedni pečat.

Ko sta se poročenca približala mlinu, so bila hišna vrata odprta kakor za sprejem. Veža in troja okna velike izbe so bila razsvetljena in v nevestini izbi, kjer sta stali čisto pregrnjeni postelji v spored, je odsevala rdečkasta luč skozi pritegnjene zavese. Stara, dobra Katica je vse tako uredila za sprejem, ko so prinesli hlapca mrtvega in krvavega v hišo, še preden sta se vrnila mlada poročenca.

A tudi v mali, posebni sobici je plapolala luč, slabotna, a tem bolj usiljiva.

Cenka in njen mož sta vstopila skozi odprte dur, in živa duša se ni zganila. Šla sta v jasno razsvetljeno veliko sobo, kjer tudi ni bilo ničesar videti, ne slišati. Celo velika črna ura poleg vrat se je bila ustavila, ker ni danes nihče mislil na to, da jo navije. Strašen molk je vladal povsod. Cenka je odprla vrata v posebno sobico, a vzklknivša se je naslonila na stebel. Tudi mlinar se je prestrašen ustavil. Tam na klopi je ležal Miha, kakor je bil dolg — hladan in otrpjen. Majhna oljenica je gorela nad njegovo glavo na mizi, na stolu pa je sedela stara Katica z rožnim vencem v roki.

Oba skupaj nista slutila, da so prinesli umorjenega v hišo. Nihče ni imel toliko poguma, da bi bil vprašal, ali je mrlič še v gostilni.

In sedaj sta novoporočenca v velikih, mehkih posteljah, ne da bi vedela, kako sta prišla tja. Tiho in ne da bi se ganila ležita tam, kakor mrlič pod njima, ki straži Katica ob njem.

Oba se delata kakor bi spala, da ne izdata svoje srčnega strahu.

Končno pa ni mogel mlinar več obležati v postelji. Presnagal je grozo pred mrličem. Z rezko jasnostjo se je naenkrat spomnil na vse. Ko ga je bil v besni ljubosumnosti in v nepremagljivi jezi zabodel, ni mogel potegniti noža iz rane. Nož mora torej tičati še v prsih. Dobiti ga mora za vsako ceno. Vsa njegova bodočnost je odvisna od noža. Jutri pride sodnijska komisija, pa najde nož.

Zato se je skrivoma odplazil v izbo, pred katero ga je bilo strah. Plašno se je ustavil tupatam ter je poslušal. Moralo je biti! Potihoma tipajoč, je stopical dalje in dalje. Sreča mu je bila prijazna. Stara Katica je zaspala pri mrliču, rožni venec ji je padel iz rok.

Sedaj le urno! Roka se mu je začela tresti, ko se je le dotaknil mrzlega trupla, da poišče nož v strjeni krvi. Ali divja groza ga je pograbila, silno je drgetal, prsti so se mu zadržali skozi zgoščeno kri v široko rano. Globoko je lahko posegel z roko, ali noža ni mogel najti.

Prepaden je strmel mlinar mrliču v obraz. Ali umorjeni je ležal tiho in mirno. Bilo je, kakor da so govorila njegova usta: "Nož iščeš? Prepozno prihajaš. Nož je v boljših rokah, kakor bi bile tvoje. Sedaj te držim. Morilec! Morilec!"

Mrzel pot je prodiral mlinarju iz čela. Ali ne done klici skozi okno: "Morilec!" Ali mu ne tiči že nož v vratu? Vso samozavest je izgubil. Ne da bi mislil na svoje okrvavljene roke, šklepetaje z zobmi se je povrnil v posteljo in s svojimi črnordečimi prsti je zamazal snežno bele rjuhe.

Pa tudi mlada mlinarica je ležala, ne da bi zaspa. Neprenehoma je morala misliti na njega, ki jo je tolikokrat objemal v vroči ljubezni, a sedaj leži mrzel kakor led na mrtvaškem odru. Le ena misel jo je tolažila. Ko je bil prišel Pepe ogledat nevesto, ga je vodil njen oče po dvorišču in po hiši, po polju in po travnikih, po gozdu in po planinskih pašnikih. vse mu je pokazal in vse mu je ugajalo zelo.

"Kaj pa jaz. Ali ti nič ne ugajam?" mu je pošepetala v uho z vročim dihom in sramežljivo je zaručala.

"Ti? Glej, še prav pogledal te nisem," je hotel reči. Ona pa je že smuknila skozi vrata in da ji more odgovoriti, je moral za njo. Cenka pa je vedela, kako se glumi sramežljivo devico in kako se podraži njegovo poželjenje. Zapeljivo ga je pogledala, a vendar se je branila. Tako si jo je bil takrat osvojil. In sedaj, kadar se v nekoliko dneh oba umirita nad smrtjo ubogega nepozabnega Mihe, prizna sramežljiva in srečna svojemu možu, da se počuti izza tistega ženinevega objema mater. Tedaj bo pač vse zopet v redu.

V tem, ko je prebdel mladi zakonski par zadnje ure noči v mučnih mislih v svojih posteljah in je ležal dolgoletni zvesti hlapec mrtev in mrzel na trdi klopi, sta spala prava morilca spanje pravičnega na mehkih ležiščih, ki jima jih je poslal vinski bog.

Gospod župnik bi bil gotovo prespal čas za mašo, ako ga ne bi bila prišla kuharica, samo s spodnjim krilom odeta, buditi. A tudi kuharica se ne bi bila zbudila, ako je ne bi bila Micika tresla, dokler ni odprla oči.

Sedaj je šel župnik k oltarju in ni niti mislil na to, da je postal morilec. Nekaj mu je pač bučalo v glavi in zato se je namenil, da pove, kadar pojde čez mesec dni k spovedi, prav skesano: "Malo preveč sem pil."

Sedaj je torej že zopet dosti svet, da se lahko približa oltarju. Še prav posebno je hitel z mašo. Silno ga je žejalo po vodi, a pred mašo popiti le kapljico vode, je strašen greh.

Da je bil snoči od vina tako opojen in zaspan, da je izblebetal kuharici spovedno tajnost, na to se ne spominja. In če bi mu to kdo dejal, ne bi verjel.

Oskruniti spovedni pečat — tega ni storil še noben duhovnik. On, eden najboljših, pa že celo ne bi storil kaj takega.

Ustrašil se je, ko mu je cerkovnik v zakristiji povedal o umoru. V najglobokejše peklensko brezno je preklel morilca. Toda če bi mu bil sedaj njegov angelj varuh tožeč dejal, da je sam morilec, bi bil prej

verjel, da je angelj božji zmožen umora, kakor on, sluga božji.

V prvi cerkveni klopi, prav pred oltarjem, je sedela kuharica. Seveda se je morala danes boriti s spancem; ali njene roke so sukale rožni venec, ustnice so se ji gibale v marljivi molitvi. Hvalila je boga, da ni tako hudobna, kakor drugi ljudje. Da so med ljudmi zverine, ki more druge ljudi, tega ni mogla razumeti, a še zlasti ji ni šlo v glavo, da bog ne pokonča takih ljudi z žveplom in s smolo.

Na to pa prav nič ne misli, da je bila s spovedno tajnostjo na jeziku, ki jo je bila s svojim prilizovanjem iztlačila iz župnika, pohitela v družbo klepetavih žensk. Z njenega jezika je šel strup častikraje od ust do ust, a po preteku ene ure se je sesedel v ušesih ženinove tete. Ta pa je storila zopet le dobro delo, ko je posvarila ženina: "Ti, Pepe, le pazi na svojo ženo. Ti, ta ima nekaj s hlapcem iz žage, z Mihom. Prav žal mi je, da si tako osleparjen. Kaj ne veš, da je tvoja žena nosna od Mihe? Dobro mislim za te; pazi nanjo! Da da, lahko mi veruješ. Župnikova kuharica sama je pripovedovala in ona bo že vedela, drugače ne bi bila rekla. Glej, pa bi bil rajši vzel mojo Reziko; bi bil dobil le čisto devico."

Ali mlinar že ne posluša več na to, kaj ona govori. Vino mu je že v glavi, sedaj se pridružuje še ljubosumnost. Ravnokar je njegova nevesta plesala s hlapcem. In kako se je ona prislanjala nanj in s kakšnimi bliščečimi očmi ga je gledala!

Župnikova kuharica ima že prav. Sedaj pleše hlapec zopet z drugo. Zal fant je res. Ni čuda, ako se je prikupil Cenki. Morda je nemanič celo računal na lepi mlin, ki je sedaj njegov. S Cenko vred . . . Ali je ona njegova ali hlapčeva? Z mlinom naj dobi še otroka povrh? . . . Tako mu je preletavalo po vinjeni glavi, pesti so se mu stiskale, v očeh se mu je bliskalo. Naenkrat pa skoči drug fant k Mihi pa mu iztrga plesalko, kričeč: "Z mojo deklino ne boš plesal. Razumeš. Ali bi jo rad vjel? Tega ne bo!" Pest, ki jo je okrepčala ljubosumnost in želja za prepričkom, je telebnila Mihi na glavo. Ali Miha ni bil len, temveč je dvojno povrnil udarec. Oba fanta imata svoje prijatelje, ki se zavzemajo vsak za svojega tovariša, in najlepši svatovski tepež je gotov. Dekleta, ki so v takih slučajih vselej prvi povod, se plašno stiskajo v kotu in vsaka zakriči, ako dobi njen ljubček posebno krepko po glavi. Godci so pravzaprav zadovoljni, ker se lahko spočijejo. Doslej je še prav prijetno; tolče se samo s pestmi, klopi še ne pokajo in težki vrči stojijo še popolnoma mirno na mizah.

In danes tudi ne bo hujšega, kajti že se vmešava ženina. Ko je dobil Miha prav pošten udarec v obraz, da je brizgnila kri, je Cenka, sedeča poleg svojega moža, nehoté vstrašena zakričala — pač prav natihoma. Mlinar pa je poskočil in se je pomešal med razsajajoče fante. Ali jih hoče pomiriti? Ali je morda pozabil, da je že pol dneva mož, pa se hoče še enkrat udeležiti fantovskega veselja? Kdo ve? . . . Nikogar ni udaril, nihče ni videl, da je bil v njegovi roki nož; morda zaslepljen v ljubosumnosti sam ni videl tega. Ali v besnem sovraštvu je trenotek pogledal Mihi v oči in veseli hlapec se je zgrudil z nožem v prsih.

Kdo je storil to? Kdo? Da, —kdo bi to vedel? Mlinar gotove ne. On sedi že zopet, težko diha, s steklenimi očmi, poleg plakajoče neveste. Cenka plaka za svojega Miho. Imel je torej prav, da se je rešil svojega tekmeca.

Doma je župnik že sanjal o nebesih, kuharica pa o kramarju Nandetu; a vendar sta bila oba kriva uničenega človeškega življenja. Iz župnikovih ust izveličena spovedna tajnost je potegnila tudi morilni nož iz nožnic . . .

Za kuharico je klečala včeraj poročena dvojica. Nasprotovalo bi šegi in bil bi greh, ako ne bi bila prva pot mladih zakoncev iz postelje v cerkev. Samo siromaki, ki si morajo že prvi dan zaslužiti svoj kruh, so prosti te dolžnosti.

Ta dvojica je molila res pobožno, seveda iz strahu in obupa. Mlinar se je pri bogu zaobljubil, da se vdeleži romanja k Mariji pomagaj, ako ne pride na dan, da je morilec. Mlinarica je molila za očeta svojega otroka.

Celo kaplan bi bil danes skoraj zaspal jutro. Njega ni nihče budil razven solnca in žvrgolečih ptic, a danes so ga pustile tudi one na miru, misleče menda, da mora nadomestiti mnogo spanja.

Kaplanova maša pa je bila danes za uro daljša, kakor župnikova. Saj je moral danes moliti mnogo: Za morilca — za Miho in za njegovega otroka — skoraj bi bil pozabil na Lenko, ki je menda ravno v tem času vstopila v hišo njegove sestre.

(Dalje prihodnjtč.)

Ste že prejeli Ameriški družinski koledar za l. 1929?

Ali ste že prejeli Ameriški družinski koledar za leto 1929? Ako ga vi že imate, ne pa še vaš znanec, ga opozorite, da ga čimprej naroči. Priporočamo vam, da ga naročite tudi svojcem v domovini, ker ga bodo gotovo veselili. Stane vezan v platno \$1, za inozemstvo (Jugoslavijo, Italijo, Avstrijo, Južno Ameriko, Francijo itd.) pa \$1.10. Pošljite vsoto in natančen naslov, drugo izvrši upravnštvo.

NAS VEŽE LJUBEZEN

Koračnica danskih socialistov.

*Že vstaja v daljavi zatirani rod
in oznanja svobodo povsod.
Četudi meglá nam preti in grozi,
že svoboda gradi si poti.
Zahtevamo splošno enakost pravic,
in zatiramo vaše laži.
Ne maramo služiti vladi krivic,
ki zatira in ki nas davi.
O vstani, predrami se, delavski rod,
kdor si suženj in bedo trpiš.
Naj vodi ljubezen te v zadnji pohod,
da se sužnjosti osvobodíš.
Stoletne verige raz sebe razbij,
in pribori si zmago in čast.
Vstanite mi bratje, tlačan vas roti:
naša zmaga bo naša oblast!*

(Ponavljajoči se refren:)

Nas veže ljubezen, nas veže trpkost
za boj za enakost, prostost!

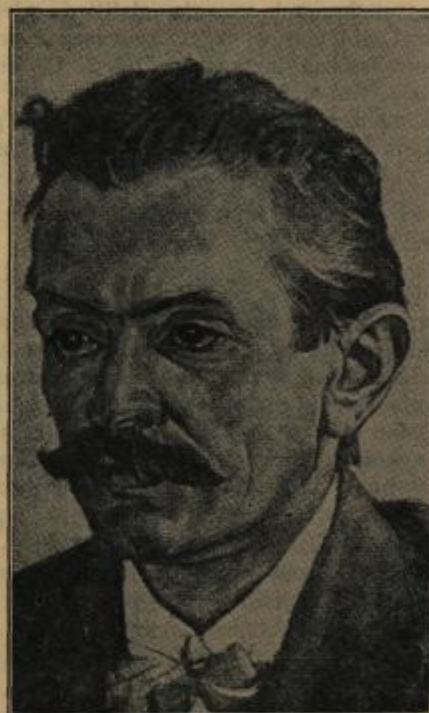
(Prevedel M. K.)

M. K., Ljubljana:

Pisatelj in bojevnik Ivan Cankar

11. decembra 1928.

Danes, po desetih letih Cankarjeve smrti, ko gledamo lahko s treznejšimi očmi, vemo in razumemo vsaj malo, kaj smo zgubili z Ivanom Cankarjem. Vrzeli, ki je nastala po njegovi smrti v slovenski književnosti, zeva še danes. Nikogar ni, ki bi stopil na njegovo mesto in dvignil bič s tisto vehemenco, s tisto žolčno veselostjo, ki prihaja iz do smrti užaljene duše, iz duše do dna ponižane, da bi razgalil gnilstvo gobavcev in dal našemu človeku dobro besedo. Danes, ko naša

IVAN CANKAR

pravda za pravico in svobodo še davno ni dobljena, je mrtev naš največji glasnik, najproduktivnejši tvorec, risar slovenske delavske duše in najiskrenejši zagovornik ponižanih in užaljenih. Bil je sam po sebi kot testo mehak za vse krivice, ki jih preboleva slovenski človek. Zategadelj jih je znal tudi izraziti. In njegov jedki jezik je bila govorica vseh Slovencev.

Že kot otrok (rojen je bil l. 1876) je sprejemal vse kritično. O šoli je dejal, da "krivenčji in pačij voljne mladike, tako da jablan ni več jablan, ampak zopernaturna spaka". A drugi so hoteli, da mora v Ljubljano, v šolo. Posloviti se je moral od svoje ljube Vrhnike, h kateri se je vedno vračal, kadarkoli mu je postalo življenje težko. V Ljubljani, kjer je obiskoval realko, je živel bedno življenje slovenskega študenta. Meščanskim trapoglaviim učencem je vtepal učenost v glavo, da si je prislužil par grošev in mati mu je od časa do časa pošiljala nekaj denarja. Že tu je pričel kazati svoj umetniški čut, že tu je pričel pi-

sati. Za domačo nalogo je napisal pesem o Ivanu Kacijanerju. To je bila prva pesem, ki je izšla tiskana v "Zvonu". Po maturi je šel na Dunaj, kjer je ostal več let. Študiral je in bil žurnalista. Stanoval je na Dunaju v predmestju bede, glada in revolt. Tu je pričel spoznavati trpljenje zaslužjenih in obremenjenih. Tu ga je življenje prisililo, da je zagovarjal pravice predmestij, tu se je Cankar rodil v socialnega pisatelja in tu je postal socialist. Tu sta se rodili glavni dve strani Cankarjevega značaja: *biti umetnik in brat zatiranih*.

Ko mu je umrla mati, je zbral svoje pesmi in jih prodal založniku Bambergu; honorar je rabil za pogrebne stroške. Že v teh pisemih vihti Cankar svoj bič:

*V bogatih kočijah se vozijo
baroni, tatje, bankirji,
mimo mladih kostanjev, skoz jasni večer
ob nas siromakov špalirji.
Poznam te obraze, te tihe oči
lokave in mežikujoče,
tatu, ki na čelu zapisan jim je
izbrisati ni mogoče.
V glave rokavicah se skrivajo
tatinaki dolgi prsti —
da, kradli so in prešestvali
in ubijali vse po vrsti.
In kaj jim je napravil pravični bog?
Nasul jim je bogastva, blaga in časti . . .*

In ko je Cankar zahteval od teh tatov:

"Plačilo sem! Saldiraj račun pošten!"

tu je minilo spoštovanje zaslužnih rodoljubov odvetnikov, rejenih duhovnikov in cerkvenikov do umetnika Cankarja. Ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič je pokupil vso naklado teh pesmi in jo slavno vpepelil. Prve slovenske knjige Trubarja je požgal škof, prvega Cankarja je požgal škof. Naprednost cerkve! Cankarja to ni nič udarilo, še krepkejšje je začel. Nehal je z verzi in pričel z novelami. Takrat je pričel obsojati naše velikane, karikaturiral naše rodoljube, fabrikante Kantorje, ki imajo vedno na jeziku fraze o narodovem blagru. V vsaki njegovi knjigi se ta boj stopnjuje in doseže svoj višek v "Hlapcu Jerneju in njegovi pravici". V tem delu — snov je dobil v Zagorju, v času ko je na socialistični listi kandidiral za litijski okraj l. 1907 — je Cankar ves socialist. To je s knjigo "Za križem" najjačje Cankarjevo delo, ki jima je kumoval proletarijat. In v "Kurentu" se mu roke stisnejo v pest, lepota Cankarjeve besede postane en sam poziv: *"Le vkup uboga gmajna. Baklje prižgimo, prižgimo jih sto, da nam bodo svetile do rabljev, do biričev. Naše meso jih je nasitilo, naša kri jih je napojila — tirajmo svoje meso in svojo kri. Mi smo sejali, naša je žetev, sužnji vstanite. Le vkup, uboga gmajna!"* A za Kurentom jih je šlo le malo, kdor je vstal je padel in Kurent sam prosi vzhajajočo zarjo: *"Ne mudi se predolgo, ti svetla zarja! Oči so že trudne, ki čakajo nate! Hiti, ne odlašaj več, blagoslovi to črno zemljo! Pridi, zarja, usmili se. Trikrat petsto let že hrepenim po tebi, z željnim srcem te pričakujem vsako jutro. Ne mudi se, brž se napoti, da ne boš svetila slepim očem!"* In v knjigi "Za križem" pravi Cankar vsem, ki so hodili za njim:

"Ne ozrite se v prokletstvo in trohnobo, vsi vi tisoči in milijoni, ki ste koprneli za menoj. Vsi vi ponižani, in užaljeni, vsi vi zaslužjeni in obremenjeni — zdaj ko je naš dan, pojte hozana in aleluja. Iz bičanja in križanja, iz sramote in trpljenja je vzrasel naš dan,

do nebes se je povzdignil naš križ — pojte mu hozana in aleluja."

Planili so po njem vsi, ki so imeli takrat kaj moči pri nas, in so se čutili poklicane, "brantati narod, naš mili narod pred takim pohujšanjem". Cankar pa je zapisal nekje: *"O domovina, ti si kot vlačuga. Kdor te ljubi, ga zasmehuješ!"* Vse je dal domovini, ki jo je ljubil s spoznanjem, ona pa mu očita trpkost, pesimizem.

Greh Cankarjev je bila njegova odkritost. Povedal in spoznal je zgodaj, da je "današnja kultura vseh kultur kultura vojne psihoze, kultura napetih telovnikov in mastnih rok in briljantov na njih, kultura izžetih lic, kultura bahave praznote, kultura enodnevnice, kultura sleparjev in tatov in idiotov. In vzel je bič in jih podil iz templja." Svojim pa je govoril:

"Življenje se drami v nižavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo luči, roke se iztezajo, iščejo ciljev. Kaj zato, če prihaja pomlad v viharju in povodnji. Iz te črne naplavine bo vzklija bujna rast! — Tudi moja vera je trdna . . . da napočit zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega."

Veroval je Cankar v boljše življenje, čul je vihar, ki ga nosijo njegovi hlapci Jerneji, hudodelci Jakobi, sirotniki Šimni, Jureta, Jokci, Mate. Ob rezanju sirnen kot ob sviranju godbe, v dimu dimnikov kakor vonju kadila, v dušenju žvepla kakor parfumu gre procesija za Kurentom v boj za staro pravdo.

Danes, ko obhajamo desetletnico tvoje telesne smrti, Ivan Cankar, ti veliki klicar enakosti in ljubezni, si podajamo kar nas je zaslužjenih svoje romarske roke, sklepamo jih v blede pesti, da zajamemo s svojo potjo vse tiste tisoče in milijone, ki so koprneli s teboj za Kurentom, da jih popeljemo v naš dan, da zapojemo sebi hozana in aleluja, ko se bo naša rdeča aramda prelila preko celega sveta, da bo deželam zavladal Kurent, da bomo pobrali iz blata pohojeno belo krizantemo, ki si nam jo zasadil ti, naš veliki Ivan.

Tvojemu pomenu se klanja ob desetletnici tvoje smrti vsa množica slovenskih Jernejev to- in onstran morja.

Kakšne vesti prihajajo iz Jugoslavije

Vesti iz Jugoslavije v ameriških listih so redke. Navadno se nanašajo na izgrede in poboje v Zagrebu, Beogradu in Macedoniji, sempatam opiše kdo čudno politiko jugoslovanskih narodnosti in številnih strank, in včasih se kak poročevalec potrudil opisati običaje. Zadnjič je prišla v ameriške liste iz Jugoslavije vest o "ohceti", ki je trajala devet dni; prisotnih je bilo 550 povabljenih in 2,200 nepovabljenih gostov, ki so jedli, pili in plesali brez odmora devet dni, potem pa so se vsi izmučeni polegali v "mrvo". Šest krav, 46 prašičev, 16 telet, šest sto kokoši, 300 gosk in 300 puranov je bilo zaklanih za to svatovsko gostovanje, popili pa so 20,000 kvortov piva, 10,000 kvortov vina in 200 kvortov slivovke. Ko je bilo gostije po devetih dnevih konec, so se svatje vlegli v mrvo in slamo v podih ter so spali zdržema dva dni, ženin in nevsta pa sta šla spat v sosedno vas.

Ta ohcet se seveda ni vršila na Slovenskem, ampak v vasi Sotine pri Mitrovici. Dekliško ime 16-letne neveste je Terezija Schwartz, ime ženina pa Anton Seidel, sin premožnega kmeta. Imena sicer niso jugoslovanska, ampak ohcet "pa ja".

K. Zupančičeva:

H Peruškovi razstavi

z dne 8. in 9. decembra t. l. v Chicagu.

Vsak človek, ki čuti človeško, stremi po kulturi. Če je kdo civiliziran, s tem še ni rečeno, da je kultiviran. Preprosti, necivilizirani orač na polju je lahko visoko kultiviran, dočim je lahko kak magnat visoko civiliziran, a nič ali le malo kultiviran. Ne zamenjamo civilizacije s kulturo, kajti ta dva pojma nista istovetna. Da je človeštvo tekom stoletij umstveno prodrlo v tajnosti prirodnih sil in si je te sile deloma podjarmilo, to je plod civilizacije. A če skušamo prodreti v nas same, če skušamo zagospodariti silam in nagonom, ki so v nas, če negujemo v sebi socialni čut ter se skušamo osvoboditi vsega onega plevla, ki bolj ali manj bohota v nas in ki se imenuje lažnjivost in krivičnost, zavist in sebičnost i.t.d., šele to se pravi, da se skušamo skultivirati.

Človek, ki živi zunaj v naravi, ima več stika s naravo, kakor jo imamo mi, mestni ljudje. Če ima le voljo zato, se sčasoma nauči, da ume čitati iz bogate in lepe knjige narave, ne toliko, da bi izrabila njene sile, ampak, da pojmi njeno lepoto in smotnost. In to ugodno vpliva na njegovo notranjost, zato se lažje in čisto nevede poglubi v samega sebe in to je korak h kulturi. Mi pa ne pridemo iz tega brnenja in vrvenja skoraj nikamor. In mašinerija nam ne bo pripomogla do višje kulturne stopnje, to je gotovo. Imamo pa druge pripomočke, ki so: knjižnice, koncerti, gledališča, umetniške razstave. Dobre knjige, lepe pesmi, lepe slike, s temi dosežemo svojo notranjost, jo urejamo in uredimo. Lepa slika ti ravnotako seže v srce, v dušo, kakor lepa beseda, bodisi zapisana, zapeta, ali priprosto izgovorjena, toda umeti jo moramo, za kar je treba imeti voljo in vajo.

Dva dni smo imeli slike na ogled. Pokrajinske in simbolične, take, ki jih je slikar zajel iz realnega življenja in kompozicije, tihožitje, cvetlice in portreti, lepe slike vseskozi. Nešteto naravnih pokrajin smo že videli mi vsi. Ali smo pa opazili tudi vse ono, kar vidi na njih oko umetnika? Smelo rečem, ne, ker jim, prvič, naša površnost ne posveča toliko pažnje in drugič, ker naše oko pač gleda, a ne vidi vsega, kar mu nudi narava. Umetnik pa vidi vse to, zna zbrati vso lepoto, harmonijo, zna vdahniti svojemu umotvoru idejo in nam zna vse to predočiti — umetnik je. Obenem je ene vrste učitelj, ki nas uči in navaja na to, da bi i mi, kakor on, gledali in, kar je glavno, da bi videli, kar gledamo. Mi pa moramo pokazati voljo.

Predno se posvetimo nekaterim izmed slik, si moramo predvsem zapomniti to, da sliko gledamo vedno le iz primerne daljave in ne čisto od blizu, kajti prav od blizu vidimo pač samo barvo, barvo v pravem pomenu besede, a slike ne vidimo. Spomnimo se na primer na portret "Danice". Tako ljubke slike, kakor je bila ravno ta, se redkokdaj vidi. (Če nam seveda pobarvani papir iz judovskih tovarn ne velja že za lepoto in umetnino.) Pa slišim človeka, ki mu ta portret ni bil in ni bil všeč. Postavim se, kakor on, prav pred sliko — in res, pred mojimi očmi, ali bolje, pred mojim nosom so bile same lise in vse te lise so tvorile nekak obraz . . . brez vsake lepote, brez resničnosti, bila je samo barva.

"Peščenine". Kaj bodo peščenine? Kaj naj bi

bilo lepega na njih? In vendar, glej, kaj vse je na njih opazilo in našlo večje oko in čuteče srce umetnika in s pomočjo spretnega čopiča nam je pokazal poleg krasno prelivajočih se barv predmetov in sence še tisti večni boj za obstanek, ki ga bije rastlinstvo na neugodnih tleh. V vsako najmanjše zatišje, v vsako globelico, v vsak najožji jarček so se nastanile te že po naravi pritlikave rastline in kljubujejo vodi in vetru.

Ali pa slika pod označbo "Solnce". Mislim, da se ne motim, če trdim, da je imela najmanj ogledovalcev. Na prvi pogled se je zdela res nekoliko enolična, toda, če bi si jo natančneje ogledali, bi opazili, koliko bogastva luči in toplote je bilo zbranega na tej mali ploskvi. Drevesa, veje, listi, vse v obsevu solnčnih žarkov. Ti so dali zelenju in vsemu svojo zlato barvo. Solnca samega ne vidimo nikjer in vendar je vse samo solnce, ki je še sence zožilo do skrajnosti ter nadomestilo njihovo običajno mrkost z lahno, vijoličasto barvo. —

Takoj zraven je pa kraljeval "December"; mračna, hladna zima. Narava spi. Zima jo je odela s snežno odejo. Bela je ta odeja, a ji je dalo nebo in ozračje ter okolica svoj modrozeleni kolorit. Ta mrzla, modrozeleni barva preveva vso sliko. Temni iglavci stoje kljubovalno, med tem ko listnata drevesa resignirano prožijo svoje gole veje, da se hladni zimski vetrovi poljubno igrajo z njimi. In ti so jih okrasili z ivjem. Dočim je na prej omenjeni sliki takorekoč razlit sam smeh in ugodje, se tukaj kaže trpka resignacija. Blažilno vplivajo smreke, ki razodevajo, da bodo to njihovo intenzivno, težko zelenino še poljubljali toplejši solnčni žarki, kojim se bo zima, pa bodi še tako silna, morala umakniti. In začelo se bo novo življenje.

Iz realnega življenja je umetnik naslikal "Bedo". Zadaž mogočni zvonik in močno zidana poslopja; a zunaj, za temi hladnimi zidovi, se skriva in stiska beda. Moč bogastva, nemoč revščine. Sivina prevladuje; s sivino v vseh odtenkih je zastrta beda, ker sivo in mračno, težko in brezupno je življenje onih, ki žive v bedi. Zato lepote, kot take, ne najdeš na tej sliki; najdeš pa resnico. Zastonj iščeš tukaj svetlobe in luči, jasnih, živih barv! — Le če smo pogledali sliko le še bolj natanko, smo zapazili na enem samem, malem delcu nekoliko, kakor dih, lahne svetlobe. Zdi se mi, da je hotel umetnik s tem označiti, da ni nikdar res, da bi na svetu morala biti beda, kar jih toliko in toliko trdi in kar je najbolj usodno za one, ki žive v bedi in mislijo, da beda mora biti. Ni res, ker svet je dovolj bogat za vse! — odtod je, mislim, tisto malo svetlobe.

"Proletarec" bi bil premajhen, ko bi hoteli povedati vse samo o teh že omenjenih slikah, kaj šele o vseh slikah, kar jih je bilo na razstavi. Bila je to druga razstava te vrste v dvorani S.N.P.J. Ali se je v čem razlikovala od one prve? Da. Že aranžma je bil topot vsestransko popolnejši. In slike? Sicer se je poznalo, da jih je ustvarjala ista duša in duševnost, isto oko in ista roka, kakor one prve, vendar smo opazili spremembo, ne toliko v barvah, kakor v metodi. Po tej metodi ustvarja samo naš Perušek. Kakor hitro on opazi, da ga skuša kdo posnemati, takoj pridene svoji metodi slikanja kako posebnost. On hoče biti originalen in je originalen, za kar mu gre vse priznanje. Tudi moralni uspeh je bil topot večji, kakor pri prvi. Čim večkrat bomo posežali te vrste razstave, tem bolj bomo umevali umetniška dela.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

ANTON GARDEN JE POVABLJEN, DA PRIDE 29. DECEMBRA V BRIDGEPORT.

BRIDGEPORT, O. — Že ob priliki par naših prošlih konferenc je bilo poročano, da nas poseti Anton Garden iz Clevelanda, a vsakikrat je bil zadržan. Podpisani ga v imenu kluba prosi, da pride na klubovo prireditev v soboto 29. dec. zvečer, ki se vrši v Slovenski dvorani v Boydsvillu. Klub obhaja sedaj tretjo obletnico ustanovitve, ustanovil pa ga je Anton Garden, ki je takrat živel v tem kraju. Če bo prisoten, bo videl, da njegovo delo ni bilo zamanj: videl bo aktivno članstvo aktivnega kluba. In mi ga bomo veselili v svoji sredi. Tudi se je trudil za ustanovitev konference JSZ. Ko se je vršilo njeno prvo zborovanje, ga že ni bilo več tukaj, in če pride sedaj, ga bomo enako veselili tudi na konferenci, ki se vrši v nedeljo 30. decembra. Obnovitev našega gibanja v tem kraju po vojni je Gardnov in Žlembergerjevo delo. Nace je že obljubil, da se udeleži naše veselice, in upamo, da se je tudi Tone Garden.

Čujemo, da nas poseti tudi nekaj finskih sodrugov iz Martins Ferry. Razen naših klubov je finski edini, kar je socialističnih organizacij v Belmont County. Pred stavko jeklarskih delavcev je štel finski klub soc. stranke 60 članov, po stavki pa so se eni razšli, druge pa je zajel komunistični val. Sedaj šteje 12 članov, in v njemu so menda vsi Finci kar jih je tam. Potrebno je, da se seznanimo z njimi, ker se dobri agitatorji in razumni sodrugji.

Ob tej priliki vprizori klub igro dvodejanko "Ženitev radi premoženja". Igralci se pridno učijo in pričakujemo, da bo predstava fino izvršena. Zanj vlada veliko zanimanje, kajti dramske predstave v naši naselbini so redke kakor cekini pri premogarju, ki je stavkal nad leto dni. Vloge v igri imajo: Korun, advokat, Frank Blatnik; Marija, njegova žena, Cecilija Schmith; Bregar, kapitan v pokoju, Joseph Snoy; Vesel, njegov prijatelj, Anton Modrik; Sluga, Anton Morin ml.; Lucija, Korunova varovanka, Rozi Grdin. Ona je doma iz Forest City, Pa., in kot sem čul, je že tam nastopala na odru. Pozna se ji, da ji ni tuj. Ona je kot nalašč za vlogo Lucije. Upam, da ostane stalno tukaj, kajti dobrih igralskih moči potrebujemo. Tudi drugi igralci se enako trudijo, da bodo interpretirali svoje vloge naravno, brez prisiljenosti, da bodo igrali tako kakor igra zahteva.

Ker je to moj zadnji dopis v tem letu, bom izrekel še željo, da dobi Proletarec v bodočem letu veliko naročnikov in še več dopisovalcev kot jih je imel v tem letu.—*Joseph Snoy*, tajnik kluba št. 11 JSZ.

OBČNI ZBOR DELNIČARJEV JUGOSLOVANSKEGA DOMA V WARRENU.

WARREN, O. — V nedeljo 23. decembra ob 2. popoldne se vrši letna seja delničarjev Jugoslovanskega doma, na kateri bodo volitve upravnega odbora, ob enem pa se bo sklepalo o raznih drugih važnih zadevah. Dolžnost vseh članov je, da se tega občnega zbora gotovo udeleže. — *Frank Modic*.

ALI BO "ZARJA" ŠE VPRIZARJALA OPERE?

CLEVELAND, O. — Na prvi vprizoritvi opere "Turjaška Rozamunda", ki je prva slovenska opera, komponirana v Ameriki, in prva, ki smo jo videli na ameriškem slovenskem odru, je bila udeležba tolikšna, da večja biti ni mogla. Prostrani avditorij Slov. nar. doma je bil napolnjen v pravem pomenu besede. Mnogo ljudi ni dobilo prostora. Mnogi niso mogli priti. Mnogi, ki so to opero čuli prvič, žele, da se jo ponovi. Radi vseh teh bo ponovljena v nedeljo 30. decembra, in upamo, da bo udeležba zopet obilna.

Vstopnina prvič je bila 75c, \$1 in \$1.50. Vsi sedeži so rezervirani. Te cene veljajo tudi za prihodnjo ponovitev. Dohodki na vstopnini so bili pri premijeri "Turjaške Rozamunde" precej nad tisočak. Takozvan prebitek pa je znašal le par sto dolarjev, in še to NI BIL prebitek, če se pomisli, koliko dela je treba pri predstavi in koliko ga je bilo s to opero, ki NI PLAČANO in v denarju nikoli ne bo. In če publika v Clevelandu želi, da bo "Zarja" priredila vsako leto vsaj eno opero ali opereto, to želje lahko izrazi s tem, da dne 30. decembra napolni dvorano kakor jo je prvič. Pričetek predstave bo ob 7. zvečer, zato je potrebno, da pridete v dvorano malo prej; opozorite na to tudi znance, prvič, da gotovo pridejo, in drugič, da pridejo ob času, ker je ljubo vsem, ki so že na svojih mestih, kakor tudi igralcem, da vlada v dvorani čimvečji mir. — "Zarjan".

SEDMO ZBOROVANJE KONFERENCE J.S.Z. ZA VZHODNI OHIO IN W. VA. BO 30. DEC. V BRIDGEPORTU.

V nedeljo 30. decembra ob 10. popoldne se prične sedmo zborovanje klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. v Slovenski dvorani v Boydsvillu, Bridgeport, O.

Dnevni red konference je razviden iz pravil JSZ. na 29. strani. Poleg tega bomo razpravljali o položaju v našem okrožju z ozirom na prošlo stavko, brezposelnost itd.

Zastopniki klubov in društev, pridite na to zborovanje točno. Poleg teh so vabljeni vsi drugi sodrugji, da pridejo na zborovanje in dobro došli so nam tudi simpatičarji. Torej člani društev, pridite v nedeljo 30. dec. ob 10. popoldne v slovensko dvorano na Boydsvillu v čimvečjem številu.

Večer prej, v soboto 29. decembra, priredi klub št. 11 JSZ. v isti dvorani veselico in igro "Ženitev radi premoženja". Kdor izmed zunanjih sodrugov količkaj more, naj poseti to priredbo, rojaki v Bridgeportu in iz bližnje okolice pa se je udeleže polnoštevno.

Nace Žlemberger, tajnik Konference.

KAM PA PRIHODNJO SOBOTO V CHICAGU?

CHICAGO, ILL. — Bo kakšna slovenska zabava v soboto 22. decembra? Kajpada! Kaj nisi čital, da bo imel pevski zbor "Lira" domačo zabavo v dvorani SNPJ.? Če je tako, gremo tja in se bomo zabavali, da kaj! You bet! — Č. L.

KOLIKO SO RAZMERE ZA DELAVCE BOLJŠE PO VOLITVAH?

SPRINGFIELD, ILL. — Po predsedniških volitvah je v Springfieldu tako kakor je bilo pred volitvami, dasi so nam vsekrižem obetali: Po volitvah bo bolje, posebno, če bo izvoljen Hoover. Sedaj so nezadovoljni vsi: tisti ki so glasovali za Smitha in oni, ki so izvolili Hooverja. Mi socialisti pa imamo zadoščenje, da nismo svojih glasov pometali "proč", kot so jih oni delavci, ki so glasovali za kapitalistično dvojčico demo-republikansko stranko.

Za socialistično listo je agitiral tukaj le naš klub, ker druge socialistične organizacije v tem mestu ni. Vzlic temu je dobil Thomas v Springfieldu precej glasov in bil bi jih veliko več, če bi imeli še aktiven angleški socialističen lokal. Slovenci so oddali svoje glasove za socialistično listo v precejšnjem številu.

Vzrok takega čudnega izida v glasovih je nevednost. Ljudje poslušajo demokrate in republikance na radio, na shodih, čitajo o njih po cele strani v listih, vidijo jih na filmih — in tako jih kapitalizem pridobi, da mu verjamejo. Dvajset milijonov dolarjev je potrošil ameriški kapitalizem za Smitha in Hooverja. To se mu pač tisočkrat izplača, in naša naloga je, da ljudem pojasnujemo njihovo zablodo v politiki.

Slučajno je prišla tudi v mojo hišo neka tu rojena ženska, ki je prodajala nekako robo, ki se rabi v kuhinji. Moja žena ji pojasni, da ne bo "biznisa", da se slabo dela in vsled tega slabo služi, pa ni dohodkov. Prodajalka je nato pojasnjevala, da je bila v tej hiši, in v oni, in v tretji, pa so ji povsod pripovedovali o takih težkočah. Ena gospodinja ji je rekla: "Prinesite kaj, kajti kupiti ne morem ničesar — nimam s čim. Moji otroci so lačni, pa jim ne morem dati ne zadosti hrane, ne obleke." Prodajalka je dostavila, da to ni bil edini slučaj, na katerega je naletela. Postala je radovedna in vprašala, za koga smo glasovali, "Jaz sem za Hooverja," je rekla. Moja žena ji je odvrnila, da smo oddali glasove Thomasu, ker je bil on edini kandidat, ki je zastopal ljudske interese. Prodajalka pa se je čudila, češ, saj je Hoover vendar za ljudstvo, saj je že toliko dobrega storil, preživel je med vojno takorekoč cele narode! Toda v argumentiranju je začela prodajalka popuščati, kajti polagoma je priznala: "Morda imaš prav, saj res, človek ne pomisli na vse kar mi sedaj pripoveduješ. Toliko smo čitali in slišali o Hooverju, o Thomasu pa nič." In to je: Pojasni tem ljudem, kakšna je resnica, pa boš zasadi v nje dvom, in ne bodo več verjeli, da je Hoover za ljudstvo, in če začno misliti, če jim bomo dopovedovali resnico naprej in naprej, pa jih pridobimo za našo stranko. Vse je v vzgoji in agitaciji.—*Joseph Ovca.*

OB KONCU LETA.

GIRARD, O. — Zopet smo eno leto starejši — ali pa smo tudi eno leto "pametnejši"? Kaj smo dosegli tekom leta? Smo kaj napredovali? Zdi se mi, da nič! Kakšna je naša bodočnost? Nič dobrega se nam ne obeta — torej tudi zanič, ker nočemo boljše. Kar tako naj vse ostane kot je, ker smo tega navajeni. Človek najraje vidi, da je "vse po starem", pa se mu ni treba beliti glave z "novotarijami". Volili smo novega predsednika — ali smo novega res izvolili? Ne, vse ostane po starem. Samo oseba je druga, politika ista. E, saj delamo! Res delamo — vsaj eni, eni pa dela niti dobiti ne morejo, ampak to je "po starem". Ne gledamo, kako družina živi — kajti "saj ne moremo pomagati".

Ali res ne? Če šteje družina več članov, pa le dve roki, ki služita, je življenje v nji slabo. Pa se tolaži, da grocerist in mesar zaupata in pek tudi ne odreče. Jim bomo že plačali, saj bo — bolje! Tako smo sami s seboj v konfuziji in se varamo s tolažbami. Če pa bi malo premislili to stvar, bi spoznali, da dokler bomo varali sami sebe, bodo vsi upi zastonj in vsi boji zamanj. "Gospodje" oblastniki nam ne bodo pogrnili mize, in čemu tudi? Saj smo zadovoljni! Sicer pa, čemu bi se tepli, ko smo že stari! Saj je tudi osel dejal, da mu je vseeno, če po njegovi smrti raste trava ali ne, glavno je, da je nekaj zraste dokler je on živ. Pa dovolj tega.

V soboto 22. decembra bo v tukajšnjem Slovenskem domu vprizorjena igra "Mlinar in njegova hči". Naša mala naselbina je imela v tem letu precej lepih priredb, koncertov in iger, torej v kulturnem oziru senca ni tako temna. In tudi v ostalem je precej zanimanja. Ali mi bi radi, da bi ga bilo več med vsemi ljudmi in povsod.

V soboto 19. januarja bo v Slovenskem domu veselica kluba št. 222, drugi dan pa konferenca JSZ., na katero pridejo zastopniki klubov in društev ter razni gostje. — J. A.

SILVESTROVA ZABAVA KLUBA ŠT. 1 V CHICAGU DNE 31. DECEMBRA BO "GALA AFFAIR".

CHICAGO, ILL. — Ena posebnost izmed priredb slovenskih organizacij v Chicagu je vsakoletna Silvestrova zabava kluba št. 1. Udeležba je bila dosedaj še vsakikrat velika, celo lansko leto, ko je bil vsled silnega mraza ter obilice snega promet po mnogih ulicah ustavljen in na drugih oviran. Navadno smo imeli okrog polnoči primerno igro, prirejeno nalašč za ta večer, lansko leto pa smo namesto igre imeli žive slike, ki so vsem zelo ugajale. Dramski odsek kluba št. 1 bo priredil več živih slik za polnočni prizor na prihodnji Silvestrov večer dne 31. decembra v dvorani SNPJ.

V gornji dvorani bo igral orkester "Zvonimir", ki je na naših priredbah v tem letu plesalce vselej zadovoljil, posebno na zadnji priredbi, za Silvestrov večer pa nam obeta še boljše godbo.

Vstopnice so po 75c in se dobe pri članih in članicah kluba ter pevskega zbora "Sava", pri tajniku Petru Berniku in v uradu "Proletarca". — P. O.

OBŠIREN SPORED SLAVNOSTI 10-LETNICE S. N. D. V WAUKEGANU.

WAUKEGAN, ILL. — V tej številki je priobčen spored slavnosti desetletnice otvoritve Slovenskega narodnega doma v Waukeganu, ki se bo vršila 29. decembra zvečer, v nedeljo 30. decembra popoldne in zvečer in v ponedeljek na Silvestrov večer. Točke sporeda so navedene v oglasu na 12. strani.

Vabljen je na slavnost vse tukajšnje občinstvo in rojaki iz sosednih naselbin, kajti veselilo nas bo, če bodo ob tej priliki naši gostje. —

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. So drugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

KAR NAS JE V CANONSBURGU IN STRABANE, GREMO 29. DECEMBRA V DVO-RANO DRUŠTVA "POSTOJNSKA JAMA".

STRABANE, PA. — V soboto 29. decembra bo v dvorani društva "Postojnska jama" velika — res velika zabava, na kateri boste vsi dobrodošli, zabave pa bo "juhej! hej-hej!" kot pravi neka pesem, torej zabave bo mnogo, postrežba izborna, godba pa taka, da bo ustrezala naši ameriški mladini in nam, ki smo priplaval preko luže. Saj reš, pojasniti moram, da to veselico prireja klub št. 118 JSZ. Na svidenje dne 29. decembra, par dni pred novim letom, da se zabavamo skupaj kot prijatelji in rojaki, kot delavci, ki nas mnogokrat tarejo skrbi, toda ne take, kam bi s preobilim premoženjem, ampak kje dobiti novce za to in ono potrebno stvar. Včasih pa je treba razvedrila, in imeli ga bomo mnogo v soboto 29. decembra v dvorani društ. št. 138 SNPJ.—V.

ELYŠKE VOLITVE.

ELY, MINN. — Pri občinskih volitvah na Elyju, ki so se vršile nedavno, je bil izvoljen za župana E. W. Hanson, Šved po narodnosti, ki je naklonjen Slovincem. Izmed kandidatov za aldermane sta dobila največ glasov Slovence Frank Veranth in John Kapsch. Prvi je dobil 1237 in drugi 1385 glasov. Finec H. Hamar je dobil 959 glasov, ki je tudi izvoljen za aldermana. Slovenci so z rezultatom prav zadovoljni. Kompanijski kandidat W. P. Wolf je propadel.

V mestnem svetu imajo Slovenci sedaj večino, in sicer štiri svetovalce.

Veranth je bil za aldermana ponovno izvoljen, Kapsch pa prvič. Ostala dva občinska odbornika sta bila izvoljena že prej. Ely ima nad 5.000 prebivalcev. V politiki so Slovenci vpliven faktor, ker so v mestu najštevilnejša narodnost. Imeli so že župana, blagajnika in razne druge uradnike. — *Poročevalec.*

BODOČNOST J. S. Z.

Sodrug Anton Garden je pod naslovom "MELTING POT IN J. S. Z." razvijal svoje misli o bodočnosti Jugoslovanske socialistične zveze z ozirom na njeno preteklost in sedanost. Navajal je razne argumente, ki so nji v prilog, in druge, ki ji naznanjujejo skorajšen konec, oziroma porajajo vprašanje konca.

Ali ste oba njegova članka pazno prečitali?

Ste v klubu sklenili, da boste o njima razpravljali?

"Proletarec" bo v doglednem času priobčil več odgovorov na Gardnova izvajanja, za in proti — in uredništvo se obrača na vse aktivne sodruge, da v teku leta 1929 v tej razpravi sodelujejo. Če hočemo slovensko, oziroma jugoslovansko socialistično gibanje, tedaj naj bo ŽIVO, energično, ki se ne bo strašilo nobenega problema, postane naj gibanje, KI BO KOS V S A K I nalogi, ki so pojavi v javnem življenju našega delavskega ljudstva.

Pol milijona tujcev je prišlo v to deželo tekom prošlega fiskalnega leta

V fiskalnem letu 1928 je prišlo v Zedinjene države 500,631 tujcev, med katerimi je bilo 307,255 naseljenec in 193,376 drugih, ki so prišli sem kot obiskovalci, in ostali po raznih opravkih.

Izmed imigrantov so jih poslale: Mehiko, 57,765; Nemčija, 54,157; Irska svobodna država, 38,193; Anglija, 33,597; Škotska, 23,177; Italija, 18,740; Norveška, Švedska in Danska, 18,664; Francija, 17,963. Ostali so prišli iz drugih dežel, ki imajo le majhne kvote.

Mehiko na prvem mestu v številu priseljencev.

Na prvem mestu je torej Mehiko, ki nima kvote, zato je posebno med delavskimi krogi te dežele in v delavskem departmentu že dalj časa močno gibanje, da se uvede kvota tudi za Mehiko. Za argument navajajo, da njeni priseljenci delajo za vsako plačo, imajo zelo majhne življenske potrebe in vsled tega odjedajo kruh domačinom ter znižujejo življenski standard. V fiskalnem letu 1927 je prišlo sem 78,948 mehiških delavcev, torej več kakor pa v prošlem fiskalnem letu.

Med tem, ko je prišlo v imenovanem času sem pol milijona tujcev, se jih je v istih mesecih 274,356 povrnilo, tako da znaša prirastek prebivalstva na priseljencih 226,275.

18,839 odklonjenih.

Veliko priseljencev se mora vrniti, ker jim ameriške oblasti po nadaljnjih preiskavah ne dovolijo vstopa. V zadnjem fiskalnem letu, končano 30. junija, jih je bilo odklonjenih 18,839. Vzroki so različni: slabo zdravje, nepismenost, netočni podatki v prvih prošnjah itd. Vsi ti so vrnjeni na stroške družb ki jih pripeljejo v to deželo, oziroma do obrežja Zed. držav, ali pa do njihove meje ob Kanadi in Mehiki.

Nad 11,000 deportiranih.

V letu, na katerega se nanaša to poročilo, je bilo deportiranih 11,625 oseb, ki se jih po zakonu in raznih določbah smatra za "nezaželjene". Med temi je bilo 1,211 kriminalcev, 959 blaznežev in drugih mentalno bolnih oseb ter epileptikov, 563 nemoralnežev in ostali ker so prišli v to deželo nelegalno. Izmed deportirancev jih je bilo poslanih 5,021 v evropske dežele, 2,934 v Mehiko, 2,511 v Kanado, 297 v Zapadno Indijo, 218 v centralno in južno Ameriko, 232 na Kitajsko, 108 na Japonsko in ostali v druge dežele.

Priseljenci izven kvote.

Poleg drugih se priseli v to deželo vsako leto več tisoč ljudi nelegalno. Vsi ti so podvrženi deportaciji, in kakor hitro katerega izmed njih oblasti izsledijo, se začne proti njemu deportacijski proces. Največ vtihotapljenih priseljencev prihaja preko kanadske in mehiške meje, mnogo tudi preko južnih otokov na floridsko obrežje, nekaj pa skozi pacifične in atlantske luke. Po zatrditvah nekaterih uradnikov naseljeniškega urada je v tej deželi okrog pol milijona utihotapljenih priseljencev. Mnogo tisoč je bilo že deportiranih, med njimi tudi veliko Jugoslovancev.

"BEG IZ TEME" je knjiga, katero je Proletarec izdal za vas. Vsebuje dela najslavitejših ruskih pisateljev. Naročite jo!

Spored slavnosti desetletnice otvoritve Slovenskega Nar. Doma, Waukegan, Ill., ki se vrši dne 29., 30. in 31. decembra 1928.

V SOBOTO 29. DECEMBRA:

Začetek ob 2. popoldne. Vstopnina 50c.

- 1.) Himnasvira hrvatski tamburaški zbor "Zvonimir"
- 2.) Pozdravni govor predsednik S. N. D. John Machek
- 3.) Govor, John Mahnich, predsednik S. N. D. ob otvoritvi pred desetimi leti.
- 4.) Na planine poje moški zbor S. N. Čitalnice
- 5.) LJUBOSUMNOST, veseloigra v enem dejanju. Vprizori dramski odsek S.N.D.

O S E B E :

Karol Bukovec F. Pierce
Irma, njegova žena M. Hodnik
Ema Barkova M. Železnik
Hinko Krajec A. Turšič
Valentin { v službi pri ... A. Možek
Urška { Bukovcu .. F. Velkovich

Dejanje se vrši na deželi. Čas: Sedanjost.

- 6.) Sreča za srečne, več pa se tu ne sme povedati.
- 7.) Ples in prosta zabava.

V NEDELJO 30. DECEMBRA:

Začetek ob 2. popoldne. Vstopnina 50c.

- 1.) Ameriška himna, svira Slovenska godba.
- 2.) Otvoritev koncerta (pred. S.N.D. J. Machek.)
- 3.) Nastop raznih govornikov.
- 4.) "Slovan na dan", poje moški zbor S. N. Čitalnice.
- 5.) Solospey brez imena.
- 6.) Deklamiranje A. J. Terbovčeve pesmi (Anna Mahnich).
- 7.) Bratstvo, Sloboda i Jednakost } uglasbil za tamburaše Chas. Eliaš.
Vijenac Slovenskih Pjesama } Svira hrvatski tamburaški zbor "Zvonimir".
Medjunarodna koračnica }
- 8.) Pesem, poje Mladinski odsek Slov. N. Čitalnice.
- 9.) Victory March, by J. Shea } Svira Little Fort
The Whole World Waiting for the Sunrise, } Orchestra.
by Lockhart }
- 10.) "Na tujih tleh", duet, pojeti Helena Jereb in Frances Gregorin.
- 11.) Valse Caprice, igra na akordino Rudolf Slabe.
- 12.) My Sweetheart, Waltz, svira na akordino Jack Nagode.
- 13.) Loves Longing, duet na akordino, R. Slabe in J. Nagode.
- 14.) Nekdo dobi uro, ki jo je podaril v ta namen Ig. Jereb.
- 15.) Ples in prosta zabava. Za ples igra Yellow Jacket Orchestra.

V PONDELJEK 31. DECEMBRA:

Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina 50c.

- 1.) Komedija enodejanka v angleščini

ROOMS TO LET

OSEBE:

Mrs. Smythe, a talkative landlady M. A. Hodnik
Dick Rush { just graduated from Louis Lah, Jr.
Tom Warren { College Tony Mesec, Jr.
Betty Breeze { co-eds Frances Hrovatin
Magde Wales { Mary Zeleznik
Mathilda Judd, Bettys aunt M. K. Pierce
Jerry, Postman John Kovach

Time: Present. Director: Frank Pierce.

Vprizori dramski odsek S. N. D.

- 2.) Poslovitev starega, in prihod Novega leta, predstavlja članstvo društva "Slovenski Sokol".
- 3.) Ta točka bo razveselila onega, ki dobi nekaj krasnega, več pa tukaj ne smemo povedati.

Po igri in pred nastopom Novega leta ples. Igra Little Fort Orchestra.

Za ples v spodnji dvorani bosta vse tri večere igrala omenjene dni na akordine Rudy in Jack.

Za izvrstno postrežbo v kuhinji bo skrbel gospodinjski odsek S.N.D. Vljudno vabimo tukajšnje občinstvo in rojake iz sosednjih naselbin, bodite te dni naši gosti, da se z nami veselite ter z nami praznujete proslavo desetletnice otvoritve Slovenskega narodnega doma.

Pripravljalni odbor S.N.D.

O PREISKAVI V COLLINWOODSKEM KLUBU.

COLLINWOOD, O. — V nedeljo 16. dec. se je tukaj vršila preiskava glede polemike v "E." in prizadehtih pri klubu št. 49 JSZ. Predsedoval je Matt Petrovich, zapisnikar za klub je bil H. Stanich, za preiskovalni odbor pa Jos. Jauch od kluba št. 27 JSZ. V preiskovalnem odboru so Anton Garden, tajnik ohliške Konference JSZ., John Krebelj ter Zorko od kluba št. 27.

Zaslišanje je bilo javno in besedo so dobili tudi nečlani, ki so se priglasili zanj. Navzočih je bilo precej članov tudi od kluba št. 27.

Kar se preiskave same tiče, je precej trd oreh, kajti kar je eden trdil, je drugi zikal, in tako smo skoraj tam kjer smo bili prej.

Moje upanje je, da se preneha s tem kavsanjem, ter da gremo složno na delo za pokret v Collinwoodu. A. K. in jaz sva sklenila premirje in skušala ga bova obdržati za vedno dokler bom tukaj. — *Frank Barbič.*

VESELICA DRUŠTVA "NAPREJ" ŠT. 5 SNPJ. V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — "Naprej" št. 5 SNPJ. ni le največje društvo SNPJ., ampak ima tudi ugled naprednega društva. V raznih akcijah, pa bilo v pomoč revnim članom, našim ali drugim, stavkarjem itd., se je društvo "Naprej" vedno odzvalo po svojih najboljših močeh.

To društvo priredi v nedeljo 23. decembra ob 7. zvečer v spodnji dvorani Slovenskega narodnega doma na St. Clair Avenue veliko veselico, na katero je

vabljen vse članstvo SNPJ. kot tudi vsi drugi rojaki in rojakinje. Vstopnina je 50c za osebo, otroci do 16. leta pa so vstopnine prosti. Igral bo orkester "Sovereign".

Bliža se konec leta, in če se snidemo skupaj na "Naprejevi" veselici, se bomo lahko tudi malo pošalili o naših dividendah ter inventarju, ali pa bomo ugibali med "plesnimi točkami", kako lahko najboljše izkoristimo prosperiteto, ki gleda po Hooverjevi izvolitvi že izza vsakega vogala, preje, posebno v času kampanje pa je je bilo (na papirju) toliko, da smo se ji komaj ogibali.

"Naprej" priredi veselico, da se snide na nji njegovo članstvo ter drugo občinstvo in se zabava v čimvečjem krožku, in ob enem, da opomore svojo blagajno, kajti izdatke ima velike, kot že omenjeno v uvodu. Zato računamo na sodelovanje vseh članov društva, kajti če se potrudijo v zadostni meri, bo veselica v vseh ozirih prvovrstni uspeh.

Za veselčni odbor, *Karl Trinajstič.*

MARY JEREB V KENMORU PREMINULA.

V ponedeljek 17. dec. popoldne smo dobili iz Kenmore blizu Akrona, O., telefonično sporočilo, da je umrla Mrs. Mary Jereb, mati Johna in Lovrenca Jereba v Strabane, Pa., Josipa in Vincenca Jereba v Kenmore, poleg teh pa zapušča sina Franka ter tri hčere, vse v Ameriki. Sorodnik pokojnice je tudi John Jereb v Riverdalju pri Chicagu. Rojena je bila na Žirovskem vrhu pri Kranju na Gorenjskem. Umrla je v starosti 68 let v Kenmoru. Pokopana je bila v sredo 19. decembra. Sorodnikom naše sožalje.

SILVESTROVA ZABAVA KLUBA ŠT. 1, J.S.Z.

v ponedeljek 31. decembra v dvorani S. N. P. J., 2657 South Lawndale Ave.

Pričetek ob 8. zvečer.

CHICAGO, ILL. Igra orkester "Zvonimir".

Polnočni program aranžira dramski odsek kluba št. 1. Zabava v obeh dvoranih.

Vstopnina v predprodaji 75c.

Vstopnice dobite pri članih in članicah kluba ter pevskega zbora "Sava", pri tajniku Petru Berniku in v uradu "Proletarca".

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrúžne banke, (On account of Zadrúžna Banka), Ljubljana, Jugoslavija

Zadrúžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrúžni zavod.

GA. PAVLA LOVŠETOVA BO PELA NA KONCERTU V WARRENU.

V soboto 29. decembra ob 8. zvečer bo pela v Jugoslovanskem domu v Warrenu, O., naša slovita pevka ga. Pavla Lovšetova, ki je nedavno prišla iz Ljubljane na povabilo ljubiteljev lepe slovenske pesmi. Nastopila je v tej deželi že na več koncertih, ki so bili vsi uspešni.

Kritik v "Enakopravnosti" je povodom njenega koncerta pisal o nji: "Ga. Lovšetova poseduje krasen glas — koloraturo-sopran. Slišali smo svetovno slavne pevke, in smelo lahko rečemo, da takih pevk, kot je ona, ni mnogo niti med milijonskimi narodi. Njen glas je kristalno čist, gibčen, močan in poln v vseh legah, s kratka, glas umetnice prvega reda. Njen nastop je nepriljen, naraven, prost vseh nepotrebnih manevrov, ki včasih kvarijo sicer dobre umetnike. Lahkota, s katero poje, je naravnost presenetljiva . . ."

S podobnimi ocenami se izražajo tudi ostali kritiki njenih koncertov. V soboto 29. dec. imajo tukajšnji in okoliški Jugoslovani priliko, da čujejo to slovito pevko na njenem koncertu v Jugoslovanskem domu na Warrenu, Stop 37½. Upamo, da bo udeležba obilna tudi iz naselbin Girard, Youngstown, McDonald, Farrell itd. Vstopnice v predprodaji so po 75c, pri blagajni \$1.

Da bo po koncertu tudi malo zabave, se vrši potem plesna veselica, za katero bodo igrali znani mladi Slovenci. — Frank Modic.

Zapisnik XX. konference J. S. Z. za zapadno Pennsylvanijo

Zapisnik XX. zborovanja Konference soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ., ki se je vršila v nedeljo 28. oktobra 1928 v naselbini Braddock, Pa., v Slovenskem izobraževalnem domu.

Zborovanje je otvoril tajnik Konference s. V. Vodišek ob 11. dopoldne. Za predsednika se je izvoljen John Terčelj, za zapisnikarja Jacob Ambrozich.

Zapisnik XIX. konference, ki se je vršila 30. sept. na Syganu, sprejet kot čitan.

Tajnik prečita pismo iz urada tajništva JSZ. Sprejeto na znanje, sugestije pa se upošteva v razpravah pri posameznih točkah dnevnega reda.

Organizator John Terčelj obširno poroča o delovanju naših klubov, o kampanji, nalogah in aktivnostih konference, o našem tisku in o agitaciji zanj.

Tajnik Vodišek poroča o tajniškem delu ter o financah Konference; v blagajni ima \$20.08.

Za nadzorni odbor poroča s. Glažar, da so računi v redu. Zborovalci sprejmejo poročila na znanje in izrečejo zaupnico odboru.

Prečita se resolucija, ki je bila predložena XIX. konferenci na Syganu, tikajoča se težkoč nekaterih naših klubov, ki jih imajo pri najemanju zborovnih prostorov. K stvari referira še A. Zornik, nakar je sprejet predlog, da ta konferenca resolucijo odobri ter jo priporoča vsem prizadetim v blagohotno upoštevanje.

Pri točki "Poročila zastopnikov" klubov in društev se pojavi sugestija, da naj se to točko na tej seji

Dr. Otis M. Walter Zdravnik in kirurg

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga avtomobilskih potrebščin. Popravljamo avtomobile. Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Cyril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL. Waukegan, Ill. Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmernе. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

upošteva le, ako je kaj važnih poročil. Ker jih ni, se preide preko nje na razpravo o kampanji.

A. Zornik v daljšem govoru opisuje socialistične aktivnosti v zapadni Penni, razne shode, govornike itd.

John Terčelj opominja navzoče, da je naša odgovornost pri delu za stranko velika in da lahko tudi mnogo storimo. Delavstvo pride do svoje moči le, če se je bo poslužilo, če bo nastopalo kot razred v svoji stranki.

Na dnevni red pride diskuzija o agitaciji za razširjenje Proletarca. Terčelj priporoča naročnikom, naj prečitane kopije, ako jih ne hranijo, dajo drugim, da jihčitajo. Na ta način se pridobi marsikoga, da se pozneje naroči in da postane naročnik. Omenja več slučajev, kjer se je ta metoda dobro obnesla. So tudi taki, ki nimajo sredstev in se zato ne naroče. Čimveč čitateljev ima Proletarec, toliko bolje, in mi lahko s cirkuliranjem posameznih kopij število čitateljev zelo pomnožimo.

A. Zornik želi, da se na kak način pripomore fondu za angleško prilogo Proletarca. Potrebno je, da jo dobi. Če mogoče, naj se napravi v ta namen kolekta.

S. Butja želi pojasniti glede registriranih volilcev. Se ugotovi, istotako glede raznih zadev Ponikvarju in Hudalu.

V korist konferenčne blagajne se napravi kolekto, ki je prinesla \$15.50.

Volitve odbora: Za tajnika nominirana Vodišek in Ambrožič. Vodišek odkloni, Ambrožič sprejme in je izvoljen. — Za organizatorja nominirani Terčelj in

Anton Zornik. Sprejme le slednji, ki je izvoljen. V nadzorni odbor sta izvoljena Victor Vodišek in Louis Glažar.

Sklenjeno, da se prihodnja konferenca vrši zadnjo nedeljo v marcu l. 1929. Predlagan za sedež zborovanja Moon Run, protipredlagan Pittsburgh. Večina za Pittsburgh, kjer se torej vrši konferenca v nedeljo 31. marca.

Sklenjeno, da se ob tej priliki obdržava velik ljudski shod, na katerega se povabi govornika iz Chicaga.

Dnevni red izčrpan in seja zaključena ob 3. popoldne. V zaključnem govoru predsednik apelira, da delujemo z vsemi svojimi močmi za socialistične ideje in da pridemo v čimvečjem številu na prihodnjo konferenco v Pittsburgh.

John Terčelj, predsednik; Victor Vodišek, tajnik; Jacob Ambrožič, zapisnikar.

O NAŠI PROŠLI DISKUZIJI.

CHICAGO, ILL. — V četrtek 13. dec. se je vršila v klubu št. 1 diskuzija o vprašanju, "Ali more biti dober socialist dober katoličan in obratno", ki je vzbujala v krogih sodrugov in somišljenikov mnogo zanimanja. Dasi je vse popoldne in ves večer neprestano deževalo, je bila udeležba dobra (nad 50 oseb je bilo prisotnih), in ostali so vsi do konca razprave, ki je trajala do 11:15. Marsikdo je rekel: "Take diskuzije bi se morale vršiti bolj pogosto." Kadar dobimo svoje prostore, bo to laglje izvedljivo, sedaj pa so težkoče, ker ni dobiti dvorane kadar bi mi hoteli. Daljše poročilo o tej zanimivi diskuziji bo objavljeno v eni prihodnjih števil. — P. O.

MARTIN BARETINCIC POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.
Tel.: Crawford 1031.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uradije od 2. do 4. pop., in od 6. do 8. zvečer izvzemai srede in nedelje.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regali, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali amerišanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski

ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

"VSE NAŠE" V SPRINGFIELDU.

SPRINGFIELD, ILL. — V nedeljo 23. decembra bo v Springfieldu "vse naše". Da ne bo ugibanja, pojasnim: Tega dne bo imel naš klub št. 47 JSZ. priredbo, in na nji vprizori klubov dramski odsek vesele igrice "Vse naše" v enem dejanju. Priredba bo v Carpenters Hall in pričetek igre bo ob 7. zvečer. Dvorana bo odprta ob 6. zvečer. Po igri bo ples in prosta zabava. Vstopnina za moške 50c; ženske v spremstvu moških so jo proste, posamezne pa plačajo 25c vstopnine.

Zagotavljamo vas, da boste z igro prav zadovoljni, ravno tako z zabavo po programu. Vabimo na udeležbo tukajšnje kakor tudi občinstvo iz sosednjih naselbin. Da boste v vsem zadovoljni, bo skrbel klubov odbor.

ALI BI RADI KUPILI ZEMLJO, ALI HIŠO, KJE V CHICAGU IN OKOLICI?

Kdor želi priti poceni do lastnega doma, se mu nudi prilika kupiti malo tri akre obsegajoče posestvo s prijazno stanovanjsko hišo, ki je v bližini Chicaga. Dobra transportacija, da je tudi za delavca ugodno, ki se vozi v mesto na šiht. Prvo plačilo, \$600.

Druga prilika: Hiša na južni strani mesta, novejša soseščina, vse moderno, blok do cestne železnice. Hiša je nova, za eno familio, ima parno kurjavo, podstrešje, klet, ki se jo lahko rabi tudi za stanovanje, v nji je zelo lepo opremljena soba, zunanost hiše je lična, okrog je lep vrt, — torej lepa prilika za družino, ki

namerava kupiti lep, udoben dom. K tej hiši spada tudi garaža za dva avta. Potrebujete pri nakupu pet tisoč v gotovini.

Naprodaj tudi akre zemlje na lepem kraju po nizki ceni.

Ena hiša naprodaj v isti soseščini kot prej omenjena, toda je bolj v sredi bloka. — Kdor želi o teh posestvih več informacij, naj se obrne pisмено ali osebno na naslov Anton Vičič, 741 Tilden St., Chicago, Ill., ki bo vsakemu vse radevolje pojasnil.—*Adv.*

Branite se influence!

Vsi veste, koliko življenj je zahtevala influenza prejšnja leta. Sedaj se ta epidemija zopet širi od Pacifica proti vzhodu in jugu. V mnogih slučajih je flu posledica neredov v prebavnih organih in za zdravljenje teh služi najizbornejša

TRINERJEVO GRENKO VINO

ki drži črevesje v čistem stanju in povečava odporno moč telesa. Influence se lahko ubranite, če se zadostno varujete in držite svoj odvajalni sistem v redu s pomočjo Trinerjevega grenkega vina. Vaš drugist ga ima v zalogi. Vrednostni kupon v vsakem zavitku. Brezplačni vzorec (enega vsaki družini) pošlje na željo Joseph Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Vzemite Trinerjev stenski koledar pri svojem drugistu brezplačno, ali pa pošljite zanj 10c za poštno stroške na prej označeni naslov. Vesel Božič!

Očetje in matere!

Glejte, da daste svojim otrokom ob Novom letu dober začetek. Dali ste jih v šolo, da se uče. Učite jih tudi štedljivosti. Zanje vlagate in hranite; glejte, da se tega tudi sami nauče. Šola in varčnost gresta sporedno. Oboje je enako važno. Denar ima čarobno moč, in kdor ga nima, zaostaja v materialnem napredku.

Vsi znaki govore, da bo prihodnje leto dobro. Izkoristite ga in hranite kolikor največ mogoče, kajti čas beži; pozneje se boste z veseljem spominjali dneva, ko ste se odločili za varčnost.

Hraniti je lahko. Treba je samo začeti, potem preide to v navado. Začnite tudi vi — začnite sedaj — pri največji slovanski banki v Ameriki, ki služi našim ljudem že nad 45 let.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.